

Isabel Gelabert Udina,
Carles González Arévalo,
Marc González García,
Llicenciats en Educació Física.

LA RECREACIÓ EN LA REFORMA (CRÈDIT VARIABLE INTEGRAT)

Resum

Amb la implantació de la reforma del sistema educatiu, les activitats recreatives són contemplades com una de les alternatives als continguts tradicionals de l'educació física.

Aquest crèdit variable integrat, que té caràcter interdisciplinari, és un exemple de com dur a terme una festa recreativa en un centre de secundària.

La preparació, planificació i execució del crèdit estan fonamentades en el protagonisme dels alumnes mitjançant el treball en equip. El professor ajuda i motiva.

Paraules clau: reforma educativa, crèdit variable integrat, recreació, planificació.

Introducció

La *recreació* és un dels continguts susceptible de ser treballat en el programa de Reforma per a l'Educació Física en l'etapa secundària obligatòria (ESO).

Tanmateix, la seva presència en el primer nivell de concreció té poca rellevància: és un mitjà per aconseguir uns altres objectius. Però, per què no plantejar-se la recreació amb un contingut vàlid i justificat per ell mateix, amb els seus propis objectius i activitats?

Tenint en compte aquests aspectes i donat que el volum de continguts d'educació física per a l'ESO és molt ampli, hem donat a la recreació un paper protagonista en el marc del currículum variable. Així, hem confeccionat un crèdit variable integrat: "*Preparació, Planificació i Execució d'una Festa Recreativa*", en el qual

desenvolupem alguns dels fonaments de la Reforma, tals com: l'autonomia de l'alumne, aprendre a aprendre, el treball en grup, la interdisciplinarietat...

La idea de realitzar aquest crèdit va sorgir a partir de l'èxit que va tenir la festa recreativa que vam realitzar a l'IB Joan Coromines, de Barcelona, durant les pràctiques didàctiques que vam realitzar en l'últim curs de la llicenciatura en Educació Física, a l'INEFC-Barcelona (curs 1993-94).

Durant el curs 1994-95 aquest crèdit també s'ha dut a terme en el centre de secundària Jaume Viladoms, de Sabadell.

El crèdit variable

Introducció

Els ensenyaments de caràcter optatiu estan formats pels *crèdits variables*. Aquests crèdits tenen com a finalitat que els alumnes consolidin i ampliïn les seves capacitats i coneixements, atenent la seva diversitat i tenint presents els objectius generals d'etapa i àrea.

Considerem que la capacitat de preparar, planificar i executar qualsevol mena d'activitat ha de ser un aspecte que, sens dubte, ajudarà a un major desenvolupament de la personalitat dels nostres alumnes.

Hem de ser capaços de dotar-los dels instruments i coneixements necessaris perquè es puguin organitzar la vida tant des del punt de vista laboral com de l'aprofitament del seu temps lliure. Per aquests motius, creiem oportú oferir-los aquesta possibilitat mitjançant la participació en el procés d'organització d'una festa recreativa. "*Preparació, Planificació i Execució d'una Festa Recreativa*" pretén ser un crèdit variable orientat a relacionar

diversos continguts, presentant-los de manera interdisciplinària per afavorir la globalitat i la integració d'altres àrees de coneixement.

El situem en el segon cicle de l'etapa, concretament en el segon quadrimestre del segon any (4t. d'ESO; 14-15 anys) perquè considerem que el grau de formació, responsabilitat i capacitat de treball de l'alumne, afavoreixen l'adquisició dels coneixements que es deriven d'aquest crèdit.

Continguts

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

- La festa recreativa en l'àmbit escolar.
- L'organització de la festa recreativa.
 - La preparació.
 - La planificació.
 - L'execució.
- Les activitats físiques recreatives.
 - Característiques.
 - Criteris d'elecció.
- Els recursos necessaris.
 - Recursos humans.
 - Recursos econòmics.
 - Recursos instrumentals.
- Els espais de pràctica.
 - Criteris d'elecció.
- La promoció i difusió de la festa.
- El disseny d'un programa alternatiu.

Procediments

- Preparació:
- Recerca d'informació sobre festes recreatives (memòries, vídeos, fotos, etc.).
- Buidatge bibliogràfic sobre possibles activitats recreatives.
- Utilització d'exemples pràctics d'activitats físiques recreatives.
- Elecció de criteris per a les activitats recreatives a plantejar.

- Confecció d'una llista de possibilitats per obtenir material.

— Planificació:

- Discussió i debat per a l'elecció de:
 - El dia de la festa.
 - El lloc de pràctica.
- Organització de grups de treball i distribució de funcions.
- Elaboració del pressupost de la festa: concreció de les despeses mínimes.
- Aplicació dels criteris establerts en l'elecció de les activitats.
- Concreció de la llista de material necessari.
- Disseny d'un programa alternatiu.
- Disseny de les estratègies de promoció i difusió de la festa.
- Distribució dels practicants.

— Execució:

- Mobilització dels recursos humans.
- Adequació dels llocs de pràctica.
- Posada en marxa de la jornada.
- Aplicació de mesures de reajustament.
- Anàlisi de resultats: avaluació del procés i del resultat final.

Valors, normes i actituds

- Valoració personal del treball en equip.
- El compromís en la presa de decisions.
- Preocupació per solucionar qualsevol imprevist que pugui esdevenir.
- Interès per la jornada recreativa.
- Participació activa i positiva en l'organització de la festa.
- Predisposició per assumir, amb eficàcia, el rol que se li hagi encomanat a cada alumne.
- Actitud favorable davant les diferents situacions/rols que exigeixen les diferents activitats.

Objectius

L'alumne, en finalitzar el crèdit, serà capaç de:

- Col·laborar en la planificació i organització d'una festa recreativa.

- Treballar en equip per a la consecució d'un objectiu comú.
- Buscar les fonts d'informació per a l'obtenció dels recursos necessaris per dur a terme la festa.
- Desenvolupar els rols adjudicats en la festa: organitzador en la planificació i animador de la seva execució.
- Construir i/o reconstruir materials per emprar-los en la festa.
- Utilitzar els diferents mecanismes burocràtics per sol·licitar, de manera formal, els serveis que ofereixen les institucions públiques i privades.
- Gaudir de les activitats físiques de caràcter lúdic.
- Superar situacions de vergonya i inhibició.
- Avaluar, en equip, els resultats obtinguts.

Activitats d'ensenyament-aprenentatge

Activitats amb tot el grup-classe

- Visionat d'una festa recreativa anotant en un full d'observació (vegeu quadre 1):
 - Activitats que es realitzen. Risc 0? Activitats "estrella". Canvien o romanen intactes?...
 - Espais de pràctica. Delimitació...
 - Material (convencional, alternatiu, construït...).
 - Animadors (quants, vestuari, actituds...)
 - ¿Rotacions? Criteris de pas.
 - Filmació (música, muntatge, activitats, etc...)
- Pràctica d'activitats recreatives, en sessió dirigida pel professor, perquè l'alumne pugui vivenciar personalment les sensacions que produeix la recreació. S'utilitzaran materials recreatius (indiaca, freesbes, etc.), així com materials alternatius.
- Buidatge bibliogràfic (recerca de possibles activitats): "Pluja d'idees".
- Pràctica d'un *joc* que emfasitzi la importància del treball en equip i la

necessitat d'una correcta dinàmica del grup, per dur a terme l'organització de la festa recreativa.

- Confecció de grups de treball (4 grups) mitjançant la utilització de criteris afectius (els alumnes s'escullen entre ells) i funcionals (per equilibrar els grups). A cada grup se li assignarà un coordinador.
 - Grup A: activitats i programa alternatiu.
 - Grup B: material i instal·lacions.
 - Grup C: promoció, difusió i pressupost general.
 - Grup D: recursos humans, distribució dels rols (de coordinadors, animadors i encarregats de material); vestuari (practicants...) i filmació de la festa.
- Pràctica d'un altre joc que ajudi a avaluar la dinàmica de cada grup de treball. Com a exemple proposem el famós "exercici de la Nasa".
- Debat dels criteris de la selecció de les activitats: *seguretat, novetat, motivació, participació, economia i material necessari*.
- Elecció del dia de la festa:
 - època de l'any en què es prevegi bon temps.
 - Dia lectiu de caràcter festiu.
 - Horari: matí i/o tarda.

Activitats a realitzar per cada grup de treball

- Grup A. Activitats.
 - Filtratge de les activitats recreatives del buidatge bibliogràfic.
 - Elecció dels espais de pràctica (característiques, delimitació, espais alternatius).
 - Selecció de les activitats (principals i alternatives).
 - Confecció de la llista del material necessari per a les activitats seleccionades, per lliurar-lo tan aviat com sigui possible al coordinador del grup B.
 - Elaboració del pressupost de despeses del grup que s'haurà de lliurar al coordinador del grup D.
 - Elaboració d'un avantprojecte d'activitats (espai i activitat): el principal i l'alternatiu.

FULL DE SEGUIMENT

GRUP A

FUNCIÓ: ACTIVITATS

ALUMNES:

COORD.

1.	5.
2.	6.
3.	7.
4.	8.

DATA (/ /) _____

DATA (/ /) _____

DATA (/ /) _____

TASQUES A REALITZAR

Percentatge de realització

	0%	25%	50%	100%
1. Filtrar les activitats recreatives de la <i>pluja d'idees</i> i de la bibliografia.				
2. Elecció dels espais de pràctica (característiques, delimitació, espais alternatius).				
3. Selecció d'activitats (principals i alternatives).				
4. Llista de material necessari per a les activitats seleccionades. Lliurar al coordinador del grup B.				
5. Pressupost (despeses) del grup, s'entregarà al coordinador del grup B.				
6. Avantprojecte d'activitats (espais + activitats) principals i alternatives.				
8. Exposició a la resta de grups de l'avantprojecte. Discussió i debat.				
9. Confecció del projecte definitiu.				
10. Buscar les formes de senyalitzar les diferents activitats.				
11. Confeccionar el pla general on s'identifiquen els espais i les activitats.				
12. Elaboració d'una fitxa per a cada una de les activitats.				

- Exposició de l'avantprojecte a la resta de grups. Discussió i debat.
- Confecció del projecte definitiu.
- Recerca de formes de senyalitzar les diferents activitats.
- Confecció d'un pla general on es puguin identificar tots els espais i les activitats.
- Elaboració d'una fitxa per activitat.
- Grup B. Material i instal·lacions.
 - Recerca de fonts d'obtenció de material. Llista d'entitats (inclòs el mateix centre) on trobar material i de quina mena.
 - Confecció d'una primera llista del material "necessari".
 - Localització d'aquest material necessari.
 - Valoració de les possibilitats de construcció i/o reconstrucció de material en coordinació amb altres àrees de coneixement (bàsicament tecnologia).
 - Elaboració del pressupost de despeses del grup per lliurar al coordinador del grup D.
 - Establiment de les mesures de control del material durant la festa: Com?, On?
 - Exposició de la proposta a la resta de grups. Discussió i debat.
 - Confecció d'instàncies per sol·licitar el material necessari.
 - Confecció d'instàncies per sol·licitar les instal·lacions necessàries per a les activitats principals i alternatives.
- Grup C. Recursos humans i filmació.
 - Distribució de tots els alumnes del crèdit (rol a desenvolupar) durant la planificació, com a organitzadors, i el dia de la festa, com a animadors.
 - Elaboració dels organigrames de funcions.
 - Elecció i confecció del vestuari dels animadors.
 - Elecció del vestuari dels practicants.
 - Distribució dels practicants, ¿lliure circulació, pas obligat, rotacions...? Recerca de sistemes

Quadre 1

- que permetin una equilibrada distribució en les diferents estacions.
- Elaboració del pressupost de despeses del grup per lliurar al coordinador del grup D.
- Exposició de la seva proposta a la resta de grups. Discussió i debat.
- Demanda del material àudio-visual necessari: cambra de vídeo, cambra de fotos, cinta de vídeo VHS, cinta de cambra de vídeo, rodets, etc., mitjançant la instància corresponent.
- Realització d'un guió per establir les seqüències de gravació en vídeo.
- Grup D. Promoció, difusió i pressupost general.

- Recerca d'estratègies per a la captació de participants (cartells informatius, passar per les aules anunciant la festa, carta-invítació personal, nota informativa a la revista del centre, etc.).
- Recerca de promotors que puguin contribuir mitjançant aportacions econòmiques o en productes (regals). Botigues del voltant, el mateix centre, gimnasos propers, etc.
- Elaboració del pressupost de despeses del grup i del pressupost general, una vegada rebuts els pressupostos de la resta de grups.
- Exposició de la seva proposta a la resta de grups. Discussió i debat.

Activitats amb tot el grup-classe

- Pràctica de les activitats aprovades.
- Execució de la festa recreativa en el dia fixat:
 - Trobada amb altres organitzadors tres hores abans.
 - Adequació dels espais de pràctica.
 - Distribució i repassada de les tasques de tots els membres de l'organització.
 - Posada en marxa de la festa.
 - Reajustaments necessaris sobre la marxa.
- Avaluació conjunta, de tot el grup, una vegada finalitzada la festa per tal de detectar errors en l'organització, problemes que han sorgit, etc.
- Elaboració d'una memòria conjunta, entre els quatre grups de treball, inclosa la filmació i el reportatge fotogràfic.
- Valoració final del procés seguit durant el crèdit variable, una vegada tots hagin vist el vídeo de la festa.
- Exposició del reportatge fotogràfic de la festa.

EXECUCIÓ DE LA FESTA

TASQUES	2 (MALAMENT)	5 (REGULAR)	8 (BÉ)
Vestuari animadors			
Vestuari participants			
Nivell de participació			
Seguretat activitats			
Delimitar espais			
Senyalitzar activitats			
Pla general			
Capacitat d'improvisar			
Control del material			
Distribució practicants			
Rol animadors			
Rol coordinadors			
Rol coordinadors general			

ALUMNES DESTACABLES:

OBSERVACIONS:

Avaluació

Avaluació inicial

- Es valorarà, de manera subjectiva, el nivell de participació i actitud dels alumnes en les activitats recreatives proposades des dels crèdits comuns, per mitjà de les escales descriptives utilitzades.
- L'avaluació de la fitxa d'observació del visionat del vídeo ens permetrà conèixer el nivell de partida dels nostres alumnes. Concretament sobre quins aspectes haurem d'aprofundir a l'inici del crèdit.

Avaluació formativa

- Assistència a les classes (segons normes de règim intern).
- Es fixaran, en hores de classe, dues reunions professor-grups de treball durant la fase de planificació. En aquestes reunions es valorarà l'evolució de les tasques de cada grup en

Quadre 2. Avaluació de la festa recreativa

tants per cent segons el full de seguiment dissenyat a aquest efecte.

- Exposició de propostes a la resta de grups: es valorarà el percentatge de realització de les tasques encarregades i la qualitat de l'exposició.
- Es valorarà, igualment, tot aquell material que vagi sorgint durant el procés (fitxes d'activitats, pla general de la festa, organigrama de funcions, etc.), proposat per cada grup de treball.

Avaluació sumativa

- Mitjançant la fitxa d'observació que presentem seguidament, podrem avaluar en quina mesura s'han aconseguit els objectius que ens havíem proposat en iniciar el procés, per al dia de la festa.

Autoavaluació

- Amb el vídeo de la festa, es torna a realitzar la primera activitat d'ensenyament-aprenentatge, utilitzant la mateixa fitxa d'observació. Posteriorment es realitzarà una valoració conjunta dels aspectes observats i la diferència respecte de l'activitat inicial.
- Avaluació de la memòria (suficient, notable o excel·lent) juntament amb la filmació en vídeo i el reportatge fotogràfic (vegeu quadre 2).

Temporització

Fase de preparació

- Visionat de la festa recreativa (full d'observació): 2 h.
- Classe pràctica: activitats recreatives: 2 h.
- Buidatge bibliogràfic: "pluja d'idees": 2 h.
- Jocs sobre la importància del treball en equip i confecció dels grups de treball: 2 h.

Fase de planificació

- Debat sobre criteris d'elecció d'activitats i elecció del dia de la festa: 2 h.
- Desenvolupament del treball dels diferents grups (incloses les dues

reunions professor-grup per al seguiment del procés): 13 h.

- Exposició de les propostes de cada grup: 2 h.
- Sessió pràctica de les activitats aprovades: 2 h.

Fase d'execució

- Posada en pràctica de tot el projecte realitzat, el dia fixat: 6 h.
- Valoració final conjunta, de tot el grup: 2 h.

Orientacions per a la intervenció pedagògica

Els grups de treball

Per a la realització de les activitats d'ensenyament-aprenentatge proposades en el crèdit, es formaran quatre grups de treball, cada un dels quals portarà a terme una sèrie de funcions. En el moment de confeccionar la llista d'alumnes que formaran els diferents grups, se'ls informarà de totes i cada una de les seves funcions, així com de les relacions entre tots ells. D'aquesta manera ens assurem que cada alumne obtingui una idea global de la festa.

Cada grup treballarà, independentment, durant unes hores determinades. Després, cada grup exposarà a la resta les decisions que han pres, es debateran i s'aprovaran amb les noves aportacions que s'hagin pogut afegir fruit del debat que s'haurà produït. Cada un d'ells tindrà un coordinador que serà l'alumne-enllaç amb el professor de l'assignatura i amb la resta de coordinadors de grup. Totes les decisions s'aprovaran per consens.

Es realitzaran dues reunions de treball amb cada un dels grups per garantir la correcta evolució del procés.

El programa alternatiu

Es fa imprescindible disposar d'un programa alternatiu que pugui preveure qualsevol imprevist. Tot ha d'estar controlat perfectament per po-

der en un moment determinat, variar el programa inicial.

Els tràmits burocràtics a seguir

És bàsica l'estreta col·laboració amb la direcció del centre, tant per a l'elecció del dia de la festa com per a l'obtenció de material de préstec.

És fonamental que els alumnes segueixin tots els passos formals necessaris per sol·licitar qualsevol tipus de material, instal·lació o servei, sigui quina sigui l'entitat. Fins i tot s'ha de procedir de la mateixa manera tot i que es tracti del mateix centre.

El caràcter interdisciplinari del crèdit

La possibilitat de construcció del material específic per a la festa recreativa permet que hi hagi una col·laboració directa amb l'àrea de tecnologia d'aquest centre.

La funció del professor

El rol del professor d'educació física en tot aquest procés és complir la funció de guia i d'assessorament continu. Progressivament va cedint més competències a l'alumne, de manera que deixa de ser el protagonista principal i passa a un segon pla sense oblidar que hem de vetllar perquè els nostres alumnes aconseguixin els objectius que ens hem proposat.

Recursos didàctics

- Vídeo d'una festa recreativa (Centre de Secundària Jaume Viladoms, memòries de pràctiques didàctiques INEFC-Barcelona, curs 1993-94).
- Memòries d'altres festes (Centre de Secundària Jaume Viladoms).
- Llista d'entitats/empreses que s'encarreguen del préstec de material.

Material didàctic per a l'alumne

- Les activitats d'ensenyament-aprenentatge.
- Model d'instància.
- Model de carta (agraïment, invitació, etc.).

- Fitxa d'observació.
- Fitxa de tasques a realitzar per cada grup.
- Model de fitxa per a cada activitat.
- Guió per a l'elaboració de la memòria.
- Indicacions per a la gravació en vídeo.
- Full de seguiment de cada grup.
- Fitxa d'evaluació de la festa.

Conclusions

L'èxit de la proposta, la bona rebuda que ha tingut, la novetat del plantejament i les seves grans possibilitats de ser portada a la pràctica, ens ha animat a publicar-la.

Per als que volen conèixer una possibilitat més d'activitat física, per als

que vulguin incorporar als seus programes les activitats físiques i esportives alternatives amb un enfocament real i pragmàtic de la recreació, per a aquells que busquen aires frescos i renovats en un camp jove, però moltes vegades caduc, per a tots ells, estem segurs que la lectura d'aquest article serà motiu de satisfacció i germen de noves expectatives.

Organitzar festes recreatives en un centre és un repte pel qual val la pena apostar.

Bibliografia

- ANTONS, K. (1990) *Práctica de la dinámica de grupos*, Herder, Barcelona.
- ARMENGOL, M.; MANGRANE, J. (1988) "Propuesta de 24 h de actividades físicas en un

centro de enseñanza media", *Revista de Educación Física*, núm. 25.

CAMERINO, O.; CASTAÑER, M. (1990) *1001 Ejercicios y juegos de recreación*, Paidotribo, Barcelona.

DOBLER, H.; DOBLER, E. (1987) *Manual de juegos menores*, Stadium, Argentina.

HANS FLURI (1992) *Ejercicios y juegos de tiempo libre*, Hispano Europea, Barcelona.

SORIANO, L.M.; GONZÁLEZ, M. D.; UREÑA, F.; HERNÁNDEZ, M.A. (1992) "L'educació de l'oci i del temps lliure mitjançant activitats esportives, una nova assignatura en el currículum d'EE.MM", *Apunts d'Educació Física i Esports*, núm. 27, març.

UREÑA, F. (1989) "La educación del ocio y tiempo libre a través de actividades deportivas, una nueva asignatura en el currículum de EE.MM", *Revista de Educación Física*, núm. 25.

VARIOS AUTORES (1986) "L'esport en el temps de lleure", *Apunts d'Educació Física*, núm. 4, juny.

VARIOS AUTORES (1985) *La educación física en las enseñanzas medias*, Paidotribo, Barcelona.